

Використання засобів граматичної модальності при перекладі англійських модальних дієслів на українську мову

Парадигма англійських модальних дієслів є значно ширшою в порівнянні з українською модальністю, якій бракує багатьох відтінків та варіацій модальних значень, що зумовлює необхідність використання різноманітних засобів вираження при її перекладі на українську мову.

Категорія модальності та особливості її вираження при перекладі залишаються об'єктом підвищеного інтересу в сучасній мовознавчій науці та в перекладознавстві. Оскільки українська мова, як відомо, за типологічною системою належить до синтетичних мов, а англійська мова - до аналітичних, то контекстуально-обумовлені форми їх реалізації не завжди достатньо адекватно можуть бути перекладені з однієї мови на іншу. Проте, реально допустимі синонімічні варіанти, тобто на кожен випадок контекстуального вживання модальних конструкцій в українській мові можна знайти відповідники в англійській мові.

Модальність, будучи однією із стрижневих категорій, що формують безпосередній зв'язок висловлювання з позамовною дійсністю, є об'єктом стійкого і тривалого інтересу з боку вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Передача значень англійських модальних дієслів українською мовою становить певні труднощі для перекладача за рахунок існування значно більшої кількості лексичних значень і модальних відтінків в англійській мові в порівнянні з українською. З метою нівелювання таких труднощів в процесі вивчення курсу «Грамматичні проблеми перекладу» студент повинен усвідомити необхідність вільного володіння широким діапазоном лексичних значень кожного модального дієслова, які реалізуються у певному контекстуальному оточенні. Крім того, важливим є урахування того факту, що англійські модальні дієслова завжди вживаються з інфінітивом у різних парадигматичними формах.

Деякі англійські модальні дієслова (CAN, MAY, MUST, DARE, NEED) мають прямі відповідники в українській мові. Інші (SHOULD, OUGHT, WILL(WOULD), SHALL) характеризуються відсутністю прямих еквівалентів, чим зумовлюється необхідність

пошуку шляхів і засобів вираження модальності, притаманних українській мові. Отже, можна говорити про те, що адекватний переклад англійських модальних дієслів на українську мову зумовлюється такими факторами:

1. форма модального дієслова;
2. парадигматична форма інфінітива, з яким вживається англійське модальне дієслово;
3. контекстуальне оточення.

Так, українське модальне дієслово **ПОВИНЕН** можна перекласти на англійську мову кількома різними способами залежно від відтінків значень, які передають англійські модальні дієслова і вирази.

Наприклад. *Я повинен зробити це зараз. We **must** do it right now.*

*Ми повинні зустрітися о 6 годині завтра. We **are to** meet at 6 tomorrow.*

*Діти повинні поважати батьків. Children **should** respect their parents.*

*Продавець повинен доставити товари у визначений час. The Seller **shall** deliver goods on time.*

Наведені приклади підтверджують необхідність урахування контекстуальних значень модальних дієслів, вдаючись до різноманітних засобів.

На особливу увагу заслуговують граматичні засоби вираження модальності при перекладі, які хоч і недостатньо поширені, однак є не менш важливими, ніж фонологічні, лексичні і лексико-граматичні засоби.

За словами І.В. Корунця, "Граматична (або синтаксична) модальність мають спільну природу в українській та англійській мовах." [1, 352] Граматичні засоби вираження модальності включають використання граматичних способів українського дієслова при перекладі, а саме дійсного, наказового та умовного способів. При цьому виникає необхідність здійсненні граматичних трансформацій, що підтверджує думку Я.І. Рецкера про те, що "Дуже часто лексичні трансформації призводять до граматичних" [2, 41].

Дійсний спосіб в українському перекладі досить часто використовується при передачі значень модального дієслова CAN, за яким слідує дієслова чуттєвого сприйняття або розумової

діяльності. При цьому дієслово CAN, як правило, взагалі не перекладається на українську мову.

Наприклад. *He could feel that something was wrong with her.* Він відчував, що з нею щось негаразд

She can speak English quite fluently. Вона вільно розмовляє англійською.

Дійсний спосіб також залишається актуальним при передачі значень модального дієслова WILL (WOULD), що передає бажання, намір або повторюваність дії.

Наприклад. *I won't answer your questions!* (відсутність бажання) Я не відповідатиму на ваші запитання!

She would walk in the park for hours. (повторюваність дії) Вона годинами гуляла в парку.

Крім того, дійсний спосіб поширений при перекладі на українську мову дієслова SHALL, яке означає попередження, погрозу і обіцянку.

Наприклад. *He shall regret having come here!* (попередження і погроза) Він ще пошкодує, що приїхав сюди!

You shall have whatever you like. (обіцянка) Ти матимеш усе, що захочеш.

Наказовий спосіб часто використовується при передачі значень модальних дієслів MUST, SHALL та фрази to BE to+Infinitive при вираженні різних видів наказу (послабленого, суворого, примусовості), настійливих прохань та інструкцій. Самі модальні дієслова випускаються при перекладі.

Наприклад. *You must stay where you are!* (суворий наказ) Залишайся на місці!

You shall go there right now! (примусовість) Піди туди негайно!

You must tell me the truth! (настійливе прохання) Скажи ж мені правду!

You are to take this mixture twice a day before meals. (інструкція) Приймайте цю мікстуру двічі на день перед їжею.

Умовний спосіб також не залишається осторонь при перекладі англійської модальності на українську мову. Як правило, це відбувається при передачі значення модального дієслова MIGHT, яке означає докір.

Наприклад. *You might have helped your mother with the cleaning!* Ти міг би їй допомогти мамі з прибиранням!

Література

1. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). – Вінниця: „Нова книга”, 2001. – 448с.
2. Рецкер Я.И. Пособие по переводу с английского языка на русский язык. - 3-е изд. перераб. и дополн. - М.: Просвещение, 1982. - 159 с.